مقایسه نیازهای جسمانی، مهارتی، شناختی و عاطفی دانش‌آموزان دختر مدارس ایران در درس تربیت بدنی و ورزش

رحیم رمضانی‌نژاد*، مهریه پناهی**، سیدجلیل میریوسفی***، سید محمد نیازی****

* دانشیار دانشگاه گیلان

** مربی دانشگاه آزاد ابهر

*** مربی دانشگاه ولی عصر رفسنجان

**** دانشجوی دکتری دانشگاه شمال

تاریخ دریافت مقاله: ۹۰/۰۲ تاریخ پذیرش مقاله: ۹۰/۰۶

چکیده

هدف تحقیق حاضر مقایسه اولویت نیازهای آموزشی دانش‌آموزان دختر در درس تربیت بدنی و ورزش در سه دوره تحصیلی بود. ۳۸۵ متخصص و ۱۳۷۰ معلم تربیت بدنی زن، ۱۵۰۹ دانش‌آموز دختر و۱۳۸۵ نفر ازمادران دانش‌آموزان ساکن شهرهای مرکزی ۲۵ استان کشور در تحقیق شرکت کردند. از پرسش‌نامه محقق‌ساخته‌ای با ضریب ثبات درونی(r=۰/۷۱) برای اولویت‌بندی ۱۲ نیاز جسمانی، ۱۰ نیاز مهارتی، ۱۵ نیاز شناختی و ۱۵ نیاز عاطفی استفاده شد. متخصصان و معلمان به روش انتخابی و والدین و دانش‌آموزان به روش تصادفی جزء نمونه آماری قرار گرفتند.داده‌های تحقیق با بهره‌گیری از آزمون رتبه‌ای کروسکال والیس در سطح (P≤۰/۰۵) تجزیه و تحلیل شدند و نتایج نشان داد که از دیدگاه آزمودنی‌های تحقیق، بین میانگین رتبه نیازهای آموزشی هر دوره تحصیلی تفاوت معنی‌داری وجود دارد (P≤۰/۰۵). به طور کلی، در میان نیازهای جسمانی، نیاز به وضعیت بدنی هنجار، انواع حرکات، تمرینات و بازی‌های ساده برای هر سه دورهٔ تحصیلی در اولویت بالاتر و نیاز به تمرینات آمادگی جسمانی (بجز دوره متوسطه) در اولویت پایین‌تر قرار داشت. هر گروه از آزمودنی‌های تحقیق، اولویت‌های متغیر و متنوعی برای مهارت‌های ورزشی در دوره‌های تحصیلی در نظر گرفته بودند. در مورد اولویت نیازهای شناختی و عاطفی- اجتماعی توافق نظر بیشتری وجود داشت و آشنایی با مبانی علوم زیستی تربیت بدنی، حفظ لذت، سرگرمی و وضعیت ظاهری مناسب در اولویت بالاتر بودند.

واژه‌های کلیدی: درس تربیت بدنی دختران، نیاز جسمانی، مهارتی، شناختی، عاطفی.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-10-30]

مقدمه

نیازسنجی از گام‌های مهم و پیش‌نیاز تنظیم برنامه‌های آموزشی و تدوین محتوای فعالیت‌های درسی است (بازرگان، ۱۳۸۰؛ فتحی، ۱۳۸۱). بنابراین، تشخیص این نیازها از دیدگاه‌های مختلف ضروری است (اورلیچ، ۲۰۰۲). بررسی محتوای درس تربیت‌بدنی نشان می‌دهد که به بسیاری از نیازهای آموزشی دانش‌آموزان توجه شده است (استوارت و همکاران، ۱۹۸۷). این نیازها مبنایی برای برنامه‌ریزی و تدوین محتوای آموزشی است تا زمینه پاسخگویی به آن‌ها از طریق برنامه درسی فراهم آید (هولی، ۲۰۰۳ ، بروس، ۲۰۰۱). هرچند اولویت هر نیاز نسبی است، باید نیازها را شناخت، سپس اهداف را تعیین و نهایتاً برنامه‌ریزی درسی را آغاز کرد (سیلور، ۱۳۷۲). البته آنچه عملاً در درس تربیت بدنی و ورزش اجرا می‌شود با سایر برنامه‌های درسی مدارس متفاوت است (هلیسون، ۱۳۸۲). به هر صورت باید از نیازهای آموزشی دانش‌آموزان آگاهی یافت، چون اگر برنامه درسی مطابق نیازهای دانش‌آموزان باشد، انگیزه آنان افزایش می‌یابد (فاوئی، ۲۰۰۹). از نظر اسمیت (۲۰۰۹) دانش‌آموزان از کلاسی لذت می‌برند که نیازهای آنان را برآورده می‌سازد. به‌ویژه اگر خود دانش‌آموزان این نیازها را اعلام کنند. شاید اظهار نظر دیگران مانند معلمان و والدین (رضوی و قاسم‌پور، ۱۳۸۸) در این باره نوعی تعیین و تشخیص نیازها و نه نیازسنجی و نیاز واقعی دانش‌آموزان باشد.

یکی از روش‌های متناسب بودن اهداف درس تربیت بدنی هماهنگی و سازگاری آن با نیازهای شاگردان است (اسماعیلی، ۱۳۸۳). البته لیدر (۲۰۰۰) پاسخگویی به نیازهای دانش‌آموزان دوره‌های تحصیلی پایین‌تر را مهم‌تر از دوره‌های بالاتر می‌داند. گواترمن و همکاران (۱۹۹۶) به شیوع کم‌تحرکی و تأثیر آن بر ارتقای آمادگی جسمانی و آموزش مهارت‌های حرکتی اشاره می‌کنند. برخی نیز تجربه کافی در مشارکت فعال ورزشی را از نیازهای اصلی دانش‌آموزان تلقی کرده‌اند (پتو همکاران، ۲۰۰۷؛ کوربین،۲۰۰۲). این موضوع در دوره راهنمایی، که با شروع سن بلوغ ونوجوانی دختران همراه است، اهمیت و حساسیت بسیاری دارد. با اینکه مدارس باید سیاست‌هایی برای تشویق و حمایت همه دانش‌آموزان به‌ویژه دختران داشته باشند تا در فعالیت‌های بدنی مدارس شرکت کنند و از منافع بلندمدت سلامتی و نگرش مثبت به فعالیت بدنی سود ببرند و بر محدودیت‌های اجتماعی و فرهنگی در این زمینه غلبه کنند (بار، ۲۰۰۸ ؛ گیبسون،۲۰۰۸)، موانع زیادی برای فعالیت بدنی دختران وجود دارد. شاید به همین دلیل، دختران احساس می‌کنند مهارت‌های لازم و مناسب را در ورزش ندارند و این موضوع نیز باعث یأس و مشارکت کمتر دختران می‌شود. تغییرات فیزیولوژیک و روانی دختران در مقطع متوسطه بسیار حساس است و عدم فعالیت بدنی خطر بالایی برای آنان دارد. در همین زمینه، بار و همکاران (۲۰۰۸) با تحقیق دربارهٔ ۱۵۱۱ دانش‌آموز دختر مقطع راهنمایی نشان دادند که عدم فعالیت بدنی در دوره بلوغ سبب چاقی و افزایش شاخص توده بدنی می‌شود و در نتیجه لذت از کلاس تربیت بدنی را کاهش می‌دهد. البته واگنر و همکاران(۲۰۰۱) و بگوئت و همکاران (۲۰۰۲) بیان می‌کنند لذت از کلاس تربیت بدنی ابتدا به نیاز و علاقه

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-10-30]

دانش‌آموز و سپس به محتوای درس تربیت بدنی مرتبط است. درک دانش‌آموزان از فواید بدنی (هدف شناختی) و خودکارآمدی باعث لذت بیشتر آنان از کلاس‌های تربیت بدنی می‌شود.

بیشتر نیازسنجی‌ها بدون توجه به عامل جنسیت انجام گرفته است، در صورتی که جنسیت در فعالیت‌های تربیت بدنی اثرگذار است (تامی و همکاران، ۲۰۰۵). از یک طرف، پژوهشگران فعالیت بدنی کم دختران و زنان جوان را نگران‌کننده می‌دانند و از طرف دیگر، نتیجه گرفته‌اند که برنامه‌های ورزشی مدارس، نیاز و علایق دانش‌آموزان را برآورده نمی‌سازد. تحقیقات مختلف نشان داده‌اند که دختران بیشتر به فعالیت‌های بدنی انفرادی و زیبا شناختی روی می‌آورند (کورنا، ۲۰۰۱؛ کوکا و دمیرهن، ۲۰۰٤) و همچنین تندرستی، انعطاف‌پذیری و کنترل وزن برای دختران مهم‌تر است. ضمناً برنامه تربیت بدنی دختران مدارس کلومبوس (۲۰۰۸)، نیازهای دانش‌آموزان دختر را به ترتیب آمادگی قلبی – تنفسی، قدرت و انعطاف‌پذیری تعیین کرده است و در بخش مهارت‌های ورزشی نیز والیبال، بسکتبال، فوتبال، راکت بال، سافت بال و دو و میدانی اولویت‌بندی شده‌اند.

توصیف وضعیت درس تربیت بدنی در مدارس کشور نشان می‌دهد که در همهٔ تحقیقات، مشکلات و کمبودهای بسیار زیادی برای اجرای درس تربیت بدنی بیان شده است (بنار و همکاران، ۱۳۸۲؛ علم، ۱۳۸۱). ضمناً کتاب‌ها و راهنماهای آموزشی بسیار زیادی برای افزایش کیفیت درس تربیت بدنی نوشته شده است که به نظر می‌رسد کمتر توانسته نیازهای آموزشی درس تربیت بدنی را برآورده سازد (اسماعیلی، ۱۳۸۳؛ احسانی، ۱۳۸۱) . بررسی گزارش‌ها و تحقیقات نشان داده که ویژگی‌های متفاوت درس تربیت بدنی یا وضعیت برنامه آموزشی و درسی در داخل کشور به طور محدود بررسی شده است (جوادی‌پور و همکاران، ۱۳۸۵). با وجود کمبود امکانات ورزشی در مدارس، به نظر می‌رسد باید محتوای درسی را با نیازها و علایق دانش‌آموزان دختر سازگار کرد (رمضانی‌نژاد و نیازی، ۱۳۸۹). بررسی وضعیت ورزش دختران در مدارس کشور نشان می‌دهد در سال تحصیلی ۸۰- ۸۱ کل پوشش ورزش دختران در مدارس۵/۷ درصد است که در ١٤ رشته ورزشی به فعالیت مشغول‌اند. از طرف دیگر، در سال ۱۳۸۱ از بین۳۳ برنامه و اقدام مفید دفتر تربیت بدنی دختران آموزش و پرورش، فعالیتی درباره نیازهای آموزشی- ورزشی دختران انجام نگرفته است (سند تفضیلی نظام جامع توسعه تربیت بدنی و ورزش کشور، ۱۳۸٤). این بررسی‌ها توجه به نیازهای متنوع دانش‌آموزان به‌ویژه دختران را نشان می‌دهد و در این باره نیز بررسی دیدگاه‌ها و نظرات دانش‌آموزان و والدین و معلمان بسیار مهم است. به همین دلیل، این تحقیق مشابه الگوی سه‌بعدی کافمن است که در آن از نظرات چند گروه استفاده شده است تا مشخص شود دانش‌آموزان دختر بر اساس اهداف درس تربیت بدنی چه اولویت‌هایی را برای محتوای این درس اعلام می‌کنند.

روش‌شناسی

این پژوهش از نوع توصیفی است و به روش میدانی انجام گرفته است.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-10-30]

جامعه و نمونه آماری

جامعه پژوهش شامل متخصصان تربیت بدنی (دارندگان مدرک کارشناسی ارشد و دکتری تربیت بدنی)، معلمان تـربیت بدنی (دیپلم تا کارشناسی)، دانش‌آموزان دختر سه دوره تحصیلی و والدین آن‌ها در ۲۵ شهر مرکزی استان‌های کشور (بخشی از جامعه شهری) بود. نمونه آماری پژوهش بر اساس پیشنهاد کمیته اجرایی طرح (نمایندگان وزارت آموزش و پرورش و پژوهشکده تربیت بدنی، مجری و ناظر طرح)، ۱۰۰۰ متخصص، ۱۳۵۰ معلم تربیت بدنی زن، ۱۵۰۰ دانش‌آموز دختر (٤٠٥ نفر دوره ابتدایی، ٥٥٧ نفر دوره راهنمایی و٥٤٧ نفر دوره متوسطه) و ۱۵۰۰ نفر از مادران آن‌ها تعیین شد. در نهایت، ۱۳۷۰ معلم تربیت بدنی زن، ۱۵۰۹ دانش‌آموز دختر، ۱۳۸۵ تن از مادران و همچنین ۳۸۵ نفر (١٤٧ زن و ۲۳۸ مرد) از متخصصان تربیت بدنی در تحقیق مشارکت کردند. متخصصان و معلمان تربیت بدنی به صورت انتخابی و غیرتصادفی انتخاب شدند. از میان دانش‌آموزان برای هرپایه تحصیلی (پایه چهارم و پنجم دوره ابتدایی و پایه اول تا سوم دوره راهنمایی و متوسطه)، ٦ دختر در نظر گرفته شد. چهار مدرسه ابتدایی دخترانه، شش مدرسه راهنمایی دخترانه و شش دبیرستان دخترانه در هر شهر انتخاب گردید و روند تصادفی انتخاب آزمودنی در هر کلاس نیز انجام گرفت. نمونه والدین هر شهر ٤٠ نفر مادر بودند که از والدین دانش‌آموزان همان مدرسه و کلاس (غیر از دانش‌آموزان شرکت‌کننده در پژوهش) تعیین شدند.

ابزار اندازه گیری

با مطالعه منابع علمی گوناگون، پرسش‌نامهٔ اولیه در زمینهٔ اهمیت انواع نیازها، وضعیت تأمین این نیازها در درس تربیت بدنی با توجه به شرایط موجود مدارس و میزان استقبال دانش‌آموزان از آن‌ها تهیه گردید و بر اساس سیستم نمره‌گذاری پنج‌ارزشی لیکرت، مورد بازبینی و اصلاح ۲۱ متخصص تربیت بدنی از دانشگاه‌های کشور (با مدرک تحصیلی دکتری و صاحب‌نظر در زمینهٔ درس تربیت بدنی) و ۱۵ نفر از دبیران با سابقه تربیت بدنی شهر رشت قرار گرفت. در مرحله دوم، ۱۲ نیاز جسمانی، ۱۰ نیاز مهارتی، ۱۵ نیاز شناختی و ۱۵ نیاز عاطفی مشخص گردید و در مورد ۲۵ دانش‌آموز و ۲۵ نفر از والدین آن‌ها به صورت آزمایشی اجرا و با روش مصاحبه تکمیل شد. در این مرحله، ضمن اصلاح عبارات پرسش‌نامه، با توجه به سطح اطلاعات آزمودنی‌ها، مدت مصاحبه نیز ۱۵ تا ۲۰ دقیقه برآورد شد. در مرحله سوم، پرسش‌نامه نهایی در اختیار ۱۰ پژوهشگر، ۲۰ معلم، ۱۵ دانش‌آموز و ۱۵ نفر از والدین قرار گرفت و با بهره‌گیری از ضریب آلفای کرونباخ ثبات درونی هریک از نیازها به ترتیب مذکور ۰/۹۷، ۰/۸۸، ۰/۸۵، ۰/۷۱، به دست آمد. ضمناً ضریب ثبات درونی بالاتر از ۰/۷۰ به‌عنوان پایایی قابل قبول و خوب در نظر گرفته شد. در این پرسش‌نامه، آزمودنی‌ها، از میان نیازهای اعلام‌شده فقط پنج نیاز را انتخاب و با درج عدد ۱ (بالاترین اولویت) تا عدد ۵ (پایین‌ترین اولویت) نیازها را به ترتیب اولویت‌بندی کردند.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-10-30]

روش گردآوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها

با هماهنگی دفتر تحقیقات و توسعه تربیت بدنی و تندرستی وزارت آموزش و پرورش و همکاری سرگروه‌های آموزشی تربیت بدنی و دفاتر تحقیقات و پژوهش سازمان و پرورش استان‌ها، پرسش‌نامه‌های تحقیق با حضور همکاران اجرایی باسابقه و انجام مصاحبه در مدت ۱۰ تا ۱۵ دقیقه تکمیل شده‌اند. تعداد متخصصان تربیت بدنی با توجه به نیروهای موجود هر استان انتخاب شدند که با نظر سرگروه‌های آموزشی تربیت بدنی و با توجه به تعداد نیروهای انسانی و وسعت استان تعدیل گردید. از میان معلمان نیز از معلمان باتجربه و صاحب‌نظر استفاده شد. پرسش‌نامه‌های دانش‌آموزان و والدین از طریق مصاحبه تکمیل شدند و والدین دانش‌آموزان نیز پس از انتخاب و دعوت به مدرسه در اجرای تحقیق مشارکت کردند. میانگین رتبه هریک از نیازها با بهره‌گیری از آزمون رتبه‌ای کروسکال والیس در سطح معنی‌دار (P≤ ۰/۰۵) میان چهار گروه آزمودنی مقایسه شده است.

یافته‌ها

به منظور سهولت در ارائه و نمایش نتایج (جداول۱-٤)، ترتیب نیازهای آموزشی دانش‌آموزان فقط به صورت اولویت عددی مشخص شده است، چون مجموع رتبه‌های هر گروه از آزمودنی‌ها باید با اعداد سه‌رقمی و دورقم اعشار مشخص می‌شد و این موضوع تشخیص اولویت را برای خوانندگان دشوار می‌ساخت.البته مقایسه آماری تفاوت اولویت این نیازها، بر اساس مجموعه رتبهٔ مورد نظر آزمودنی‌ها انجام گرفته است. به منظور خلاصه‌کردن نتایج، تفاوت اولویت این نیازها به طور مستقل از دیدگاه هرگروه در بین سه دوره تحصیلی مقایسه شده است. در صورتی که تفاوت اولویت هر طبقه از نیازها، در هریک از دوره‌های تحصیلی نیز کاملاً مشهود است. بر ایناساس بررسی اولویت نیازهای جسمانی-حرکتی (جدول ۱) نشان می‌دهد که نیاز به حفظ وضعیت بدنی و انواع حرکات، تمرینات و بازی‌های ساده از دیدگاه آزمودنی‌های تحقیق و در میان سه دوره تحصیلی از اولویت بالایی برخوردار است. البته در برخی از نیازها، تفاوت اولویت نیازها بسیار آشکار است. مثلاً تمرین‌های مربوط به آمادگی جسمانی، به‌ویژه از دیدگاه متخصصان، معلمان و والدین در دوره راهنمایی و متوسطه (برعکس دوره ابتدایی) اولویت بالاتری دارد. ضمناًتفاوت معنی‌داری میان اولویت این نیازها از دیدگاه معلمان و دانش‌آموزان مشاهده شد (P≤ ۰/۰۵). به عبارت بهتر، توافق نظر در میانگین رتبه نیازهای جسمانی-حرکتی دانش‌آموزان از دیدگاه والدین و متخصصان بیشتر از معلمان و دانش‌آموزان بود.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-10-30]

جدول ۱. مقایسه اولویت نیازهای جسمانی- حرکتی دانش‌آموزان دختر دوره‌های مختلف تحصیلی از دیدگاه آزمودنی‌ها

ب / ا، ج	متخصصان					معلمان*					دانش آموزان					والدین				
	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه	H	معنی داری	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه	H	معنی داری	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه	H	معنی داری	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه	H	معنی داری
حفظ وضعیت بدنی	۱	۱	۱	٤	٪۱۲	۱	۱	۱	۲۸	۰/۰۰۱*	۱	۱	۱	۹	۰/۰۱*	۱	۱	۱	۳	۰/۲۲
حرکات کششی	٤	۱۰	٦	٪۷۱	٪۷۰	۵	۱۰	۱۱	۲۷	۰/۰۰۱*	۲	۲	۲	٤	۰/۱٤	۲	۲	۲	۱	۰/۵۹
نرمش‌های سبک و ساده	۳	٦	۷	۱/۱٦	٪۵٦	۳	۲	۳	۱۲	۰/۰۰٤*	۳	۳	۵	۳	۰/۷۰	۳	۳	۳	۰/٦۰	۰/۷٤
حرکات ابتکاری و شیرین کاری	۲	۱۱	۸	۱۱	۰/۰٤*	٤	۳	۵	۱٦	۰/۰۰۱*	۷	٦	٦	۱٦	۰/۰۰۱*	٤	٤	٤	۲	۰/۳۱
بازی‌های پرورشی	۵	۲	۱۰	۲	٪٤۱	۲	۵	۷	۱٤	۰/۰۰۱*	۷	۹	۷	۳	۰/۱۹	۵	٦	۵	۰/٤٤	۰/۸۰
بازی‌های بومی و محلی ساده	۸	۸	٤	٤/۵	۰/۱۱	۱۰	۱۱	٤	٤	۰/۰۱*	۱۵	٤	۸	۱۵	۰/۰۰۱*	۷	۷	۷	۱	۰/٦۱
بازی‌های اماندی و ایستگاهی	۸	۸	٤	٤/۵	۰/۱۱	۱۰	۱۱	٤	٤	۰/۰۱*	۱۵	٤	۸	۱۵	۰/۰۰۱*	۷	۷	۷	۱	۰/٦۱
بازی با الگوهای حرکتی بنیادی	٤	٦	۱۲	۷	۰/۳۰	۱٤	۱۲	۱۰	۱٤	۰/۰۰۱*	۵	۵	٤	۵	۰/۰۸	۱۱	۹	۱۲	۱۱	۰/۰۰۳*

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-10-30]

ادامه جدول ۱

تمرینات تعادلی و هماهنگی	۷	٤	۹	۰/۲۵	۰/۸۸	۹	۸	۹	۱۳	۰/۰۰۲*	۱۱	۱۱	۱۱	۷	۰/۰٤*	۹	۷	۸	۰/۸٤
تمرینات سرعتی وچابکی	۹	۹	۵	۵	۰/۰۳	۱۱	۹	۸	٦۲	۰/۰۰۱*	۱۰	۷	۹	٤	۰/۱٦	۱۱	۱۰	۱۱	۰/۸٤
تمرینات قدرتی و استقامت عضلانی	۱۰	۵	۳	۰/۷۸	۰/٦۸	۷	۷	۸	۳۷	۰/۰۰۱*	۹	۱۰	۱۰	۱۳	۰/۰۰۱*	۱۰	۸	۱۰	۰/۲۲
تمرینات استقامتی وهوازی	۱۱	۳	۲	۱۷	۰/۰۰۱*	۱۲	٤	۲	٤٤	۰/۰۰۱*	۱۲	۱۲	۱۲	٦	۰/۰٦	۱۲	۱۲	۱۲	۰/۸۳

*درسطح $(P \leqslant ۰/۰۵)$ معنی داراست.

مقایسه‌ها بر اساس مجموع رتبه هر نیاز انجام گرفته است و اولویت‌های عددی مشابه ممکن است معنی‌دار باشد یا نباشد.

بررسی اولویت نیازهای مهارتی- ورزشی دانش‌آموزان نشان می‌دهد نیاز به آموزش مهارت‌های پایه مانند شنا، ژیمناستیک و دو و میدانی از دیدگاه همهٔ آزمودنی‌های تحقیق و برای هر سه دوره تحصیلی در اولویت بالاتری قرار دارد (جدول ۲). ضمناً از دیدگاه هر چهار گروه، آموزش رشته‌های ورزشی گروهی بعد از آموزش رشته‌های پایه قرار گرفته است. به طور کلی، پس از رشته‌های پایه و اصلی، آموزش رشته‌های تیمی مانند والیبال، فوتبال و بسکتبال نسبت به رشته‌های انفرادی از اولویت بالا برخوردارند. البته تفاوت معنی‌داری میان مجموع رتبه اکثر نیازهای مهارتی از دیدگاه متخصصان و معلمان نسبت به دیدگاه والدین و دانش‌آموزان وجود دارد ($P\leq$ ۰/۰۵)؛ به عبارت بهتر، نیازهای مهارتی و ورزشی دانش‌آموزان بسیار متنوع و متغیر است و توافق نظر کمتری در این زمینه وجود دارد.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-10-30]

جدول ۲. مقایسه اولویت نیازهای مهارتی-ورزشی دانش‌آموزان دختر دوره‌های مختلف تحصیلی ازدیدگاه آزمودنی‌ها

	متخصصان					معلمان					دانش آموزان					والدین				
	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه	H	معنی داری	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه	H	معنی داری	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه	H	معنی داری	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه	H	معنی داری
آموزش شنا	۱	۳	۱۰	٤	۰/۱۷	۲	۳	٦	٦۹	۰/۰۰۱	۲	۱	۱	۱	۰/٥٤	۱	۱	۱	۰/۲۷	۰/۸۷
آموزش ژیمناستیک	۲	۲	۹	۸	۰/۰۲	۱	۱	۳	۲/٥	۰/۰۲	۳	۳	٥	۲	۰۲/٤٥	۳	٤	٤	۳	۰/۱۹
آموزش دو و میدانی	۳	۱	۱	۱٦	۰/۰۰۱	۳	۲	۱	۱۰۳	۰/۰۰۱	۱	۷	٦	۳	۰/۲٥	۷	٥	٦	۷	۰/۰۳
آموزش والیبال	٤	٤	٥	۱٤	۰/۰۰۱	٤	٤	۲	۳۲	۰/۰۰۱	٥	۸	۱	۸	۰/۰۲	٥	٦	٥	۰/٥۹	۰/۷٤
آموزش فوتبال	٥	٥	۸	۲	۰/۳٥	٦	٥	٤	۳۷	۰/۰۰۱	٦	۸	٤	٦	۰/۰٦	۲	۲	۲	۱	۰/٥٤
آموزش بسکتبال	٦	۷	٦	۱٥	۰/۰۰۱	۷	٦	۷	۲۹	۰/۰۰۱	۷	٦	۳	٦	۰/٤٤	۳	۳	۳	۲	۰/۳۱
آموزش هندبال	۸	۹	۲	۱	۰/۳٥	۸	۸	۸	۰/٤٤	۰/۸۰	۸	٤	٦	۷	۰/۰٤	۱۰	۹	٦	۰/٦۱	۰/۷٤
آموزش تنیس روی‌میز	۱۰	۱۰	۳	۳	۰/۰۰۱	۹	۹	۹	۳۷	۰/۰۰۱	۱۰	۹	۸	۲	۰/۳۷	٦	٦	۷	۱	۰/٥۳

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-10-30]

ادامه جدول ۲

آموزش بدمینتون	۹	۸	٤	٥	۰/٥٤	۹	۱۰	۱۰	۱۷	۰/۰۰۱	۹	۱۰	۷	۸	۰/۰۲	۷	۷	۸	۰/۷۸
آموزش شطرنج	۷	٦	۷	٥	۰/۱۱	۱۰	۷	٥	۲	۰/٤٦	۸	۲	۲	٥	۰/۱۰	۸	۸	۹	۰/۳٤

*درسطح $(P \leqslant ۰/۰۵)$ معنی داراست.

مقایسه‌ها بر اساس مجموع رتبه هر نیاز انجام گرفته است واولویت‌های عددی مشابه ممکن است معنی‌دار باشد یا نباشد.

بررسی اولویت نیازهای شناختی نشان می‌دهد که آشنایی با مبانی علوم زیستی تربیت بدنی، مانند اصول حفظ وضعیت بدنی و بهداشت و تندرستی، از دیدگاه آزمودنی‌های تحقیق و برای هر سه دوره تحصیلی در اولویت بالاتر و مبانی علوم انسانی در اولویت پایین‌تر قرار گرفته است (جدول ۳). البته اولویت برخی از نیازهای آموزشی بسیار متغیر است. مثلاً نیاز به آموزش اخلاق ورزشی از دیدگاه معلمان برای دانش‌آموزان دوره متوسطه در اولویت دوم، یا نیاز به آموزش تشکیلات و سازمان‌های ورزشی از دیدگاه متخصصان برای دوره راهنمایی در اولویت چهارم و ششم قرار دارد، یا آشنایی با اصول حرکت‌شناسی برای دوره ابتدایی در اولویت سوم است. به طـور کلی، نتایج نشان می‌دهـد کـه بیشتر نیازهای شناختی دانش‌آموزان هر سه دوره تحصیلی از دیدگاه آزمودنی‌های تحقیق باید با بهره‌گیری از مبانی علوم زیستی برآورده شود. هرچند اولویت این نیازها از دیدگاه معلمان میان سه دوره تحصیلی متفاوت و معنی‌دار است (P≤ ۰/۰۵).

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-10-30]

جدول ۳. مقایسه اولویت نیازهای شناختی یا دانشی دانش‌آموزان دختر دوره‌های مختلف تحصیلی از دیدگاه آزمودنی‌ها

	متخصصان				معلمان				دانش آموزان				والدین			
نیاز	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه	H	معنی داری	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه	H	معنی داری	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه	H	معنی داری	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه	H	معنی داری
اصول حفظ وضعیت بدنی	۲	۱	۱	۰/۹۱	۰/۱۹	۱	۱	۱	۶/۵	۰/۰۴	۱	۱	۱	۰/۵۱	۰/۷۷	۱	۱	۱	۰/۵۱	۰/۷۷
آناتومی و فیزیولوژی انسان	۵	۳	۲	۰/۶۸	۰/۷۸	۴	۲	۲	۷۱	۰/۰۰۰۱	۲	۲	۲	۹	۰/۰۱	۳	۲	۲	۲	۰/۴۲
بهداشت و سلامت جسمانی	۱	۲	۳	۰/۰۴	۶	۲	۳	۳	۳۰	۰/۰۰۱	۳	۳	۴	۲۲	۰/۰۰۱	۲	۳	۴	۳/۵	۰/۱۷
بهداشت و تغذیه ورزشی	۴	۷	۴	۰/۲۲	۳	۳	۴	۶	۳۲	۰/۰۰۱	۴	۴	۵	۰/۵۴	۰/۷۶	۶	۸	۹	۱/۷۰	۰/۴۳
اصول تمرین آمادگی جسمانی	۷	۶	۵	۰/۰۰۸	۱۰	۸	۵	۴	۱۹۱	۰/۰۰۱	۷	۶	۳	۱۱	۰/۰۰۵	۴	۴	۵	۸/۵	۰/۱۴
تاریخ ورزش	۱۱	۹	۶	۰/۳۷	۲	۷	۶	۵	۱۸۹	۰/۰۰۱	۶	۶	۶	۱	۰/۵۶	۵	۳	۴	۰/۶۴	۰/۷۳
تربیت و اخلاق ورزشی	۸	۸	۷	۰/۰۰۷	۱۰	۱۲	۹	۸	۹۲	۰/۰۰۱	۵	۹	۹	۳	۰/۲۳	۸	۷	۵	۱	۰/۵۲
اصول ایمنی و ورزش درمانی	۹	۱۱	۷	۰/۴۹	۰/۷۸	۵	۸	۷	۱۲۶	۰/۰۰۱	۸	۸	۹	۰/۳۰	۰/۸۶	۱۰	۱۰	۹	۱/۵	۰/۴۷
اصول حرکت شناسی و بیومکانیک	۳	۵	۱۰	۰/۰۵	۱/۵	۶	۷	۹	۱۵	۰/۰۰۱	۹	۱۲	۱۳	۰/۶۵	۰/۷۲	۱۳	۱۳	۱۳	۱/۵	۰/۴۴

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-10-30]

ادامه جدول ۳

اصول یادگیری و تمرین مهارت	۱٤	۱٤	۸	۱۲/٥	۰/۰۰۲	۱٤	۱۳	۱٤	۱۰	۱٤	۰/۰۰۱	۱۰	۱۰	۱۲	۱۰	۱۲	۱/٥	۰/٥۰	۷	۵	۸	۰/۰۹	۰/۹٥
مقررات و قوانین ورزش	٦	۱۳	٦	٦	۰/۰٦	۱۳	۱٥	۱۲	۱۳	۱۰	۰/۰۰۱	۲۱	۱۲	۱٥	۱۳	۱۰	٤/٥	۰/۱۱	۹	۹	۹	۰/۲۱	۰/۹۰
مدیریت و سازمان ورزشی	۱۳	٤	۷	٥	۰/۱۰	۱۰	۱۱	۱۳	٥	۷	۰/۰۰۱	۲٥	۱۳	۱۱	۱۰	۷	۳/٥	۰/۱۷	۱۱	۱۲	۱۱	۲	۰/۳۸
سیاست اقتصاد	۱۲	۱٥	۱۳	٤	۰/۱٦	۹	۱۰	۱۱	۷	۸	۰/۳٥	۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۱	۰/٥۳	۹	٦	٦	۰/۷۲	۰/٦۹
روان‌شناسی ورزشی	۱۲	۱۰	۹	۱	۰/٥٤	۱۱	۱٤	۱٤	۱۲	۱۳	۰/۰۰۲	۱۳	۱٤	۱٤	۱۲	۱۳	۱۳	۰/۰۰۲	۱۲	۸	۱۰	۲	۰/۳٦
مسائل اجتماعی و فرهنگی ورزشی	۱۰	۱۲	۱۲	۰/۱٥	۰/۹۳	۱٥	۱۲	۱٥	۱۱	۱۱	۰/۰۰۱	۱٤۳	۱٥	۱۲	۱۱	۱۱	۳/٥	۰/۱۹	۱۱	۱۱	۱۲	۱/٥	۰/٥٤

*درسطح $(P \leqslant ۰/۰۵)$ معنی داراست.

مقایسه‌ها بر اساس مجموع رتبه هر نیاز انجام گرفته است واولویت‌های عددی مشابه ممکن است معنی‌دار باشد یا نباشد.

بررسی اولویت نیازهای عاطفی- اجتماعی دانش‌آموزان در هر سه دوره تحصیلی نشان می‌دهد که توافق نظر بیشتری در اولویت نیازها وجود دارد. بر اساس اطلاعات جدول ٤، سرگرمی و لذت‌بردن از کلاس، تصویر بدنی متناسب و آماده و داشتن ظاهری شاداب از نخستین نیازهای عاطفی دانش‌آموزان است و پس از آن نیز نیاز به آموزش مهارت‌های ورزشی و شرکت در مسابقات ورزشی در تیم مدرسه، پیشرفت ورزش و کسب موفقیت در اولویت آخر قرار گرفته است. به عبارت بهتر، برخلاف نیازهای جسمانی و مهارتی، در تعداد کمتری از نیازهای شناختی و عاطفی میان دیدگاه آزمودنی‌ها در هر دوره تحصیلی تفاوت معنی‌داری وجود دارد (P≤۰/۰۵). البته از دیدگاه معلمان اولویت این نیازها در بین سه دوره تحصیلی متفاوت و معنی‌دار است. داده‌های مختلفی در جداول ۱ تا ٤ وجود دارد که می‌توان آن‌ها را از جنبه‌های مختلف مورد مقایسه و تحلیل قرار دارد.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-10-30]

جدول ۴. مقایسه اولویت نیازهای عاطفی یا نگرشی دانش‌آموزان دختر دوره‌های مختلف تحصیلی از دیدگاه آزمودنی‌ها

	متخصصان					معلمان					دانش آموزان					والدین				
نیاز	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه	H	معنی داری	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه	H	معنی داری	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه	H	معنی داری	ابتدایی	راهنمایی	متوسطه	H	معنی داری
بدن متناسب و آماده	۱	۱	۱	۱/۵	۰/۴۹	۲	۱	۱	۱۶	۰/۰۰۱	۱	۱	۱	۵	۰/۰۷	۱	۱	۱	۲/۵	۰/۲۹
ظاهر شاداب و سالم	۳	۲	۲	۱/۵	۰/۴۹	۳	۲	۲	۳	۰/۲۶	۲	۲	۲	۳	۰/۲۰	۲	۲	۲	۰/۱۲	۰/۹۴
سرگرمی و لذت	۲	۳	۴	۲۲	۰/۰۰۱	۱	۴	۴	۱۵۶	۰/۰۰۱	۴	۳	۳	۰/۱۱	۰/۹۵	۳	۳	۳	۱	۰/۵۷
یادگیری مهارت ورزشی	۵	۴	۳	۳	۰/۲۲	۵	۳	۳	۸۲	۰/۰۰۱	۳	۴	۴	۹	۰/۰۱	۴	۴	۴	۲	۰/۳۶
شرکت در مسابقات ورزشی	۸	۶	۵	۱/۵	۰/۴۵	۷	۶	۶	۲۰	۰/۰۰۱	۵	۵	۵	۰/۰۷	۰/۹۷	۵	۵	۵	۰/۷۲	۰/۷۰
رفع خستگی	۴	۵	۷	۱	۰/۵۹	۴	۵	۵	۵	۰/۰۸	۵	۶	۶	۲/۵	۰/۲۸	۵	۶	۶	۵	۰/۰۷
بودن با دوستان	۷	۸	۹	۵	۰/۰۸	۵	۷	۷	۱۱	۰/۰۰۵	۸	۱۱	۱۰	۰/۳۱	۰/۸۵	۷	۸	۷	۰/۸۴	۰/۳۶
کنجکاوی و ماجراجویی	۹	۱۰	۶	۷/۸	۰/۳۸	۸	۸	۸	۲	۰/۳۷	۶	۱۰	۷	۲/۵	۰/۲۹	۱۲	۹	۹	۰/۳۱	۰/۸۵

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-10-30]

ادامه جدول ۴

نمایش توانایی و مهارت فرد	۱۰	۷	۱۱	۰/۴۷	۰/۷۹	۹	۱۰	۷	۱۰	۰/۰۰۶	۹	۹	۹	۰/۷۸	۹	۰/۴۹	۹	۹	۱/۵	۰/۴۸
آزاد و شاد بودن	۶	۱۴	۱۲	۱۰	۰/۰۰۷	۶	۱	۱۱	۳۱/۵	۰/۰۰۱	۱۱	۱۴	۱۳	۰/۳۲	۲	۱۳	۱۴	۱۱	۷	۰/۰۳
داشتن ارتباط بیشتر با افراد	۱۵	۱۳	۱۰	۲	۰/۳۶	۱۱	۱۲	۱۴	۲۱/۵	۰/۰۰۱	۱۰	۱۳	۱۱	۰/۴۷	۱/۵	۱۱	۱۳	۱۰	۲	۰/۴۲
عضویت در تیم مدرسه	۱۱	۱۲	۸	۳	۰/۲۵	۱۲	۱۳	۱۰	۴۰	۰/۰۰۱	۸	۹	۸	۰/۴۴	۱/۵	۹	۹	۸	۱	۰/۶۱
ورزشکاران مورد	۱۳	۹	۱۴	۰/۴۶	۰/۸۰	۱۳	۹	۹	۴۰	۰/۰۰۱	۱۲	۷	۸	۰/۰۲	۸	۸	۱۲	۱۲	۰/۰۱	۰/۹۹
پیشرفت در ورزش	۱۲	۱۱	۱۳	۰/۴۵	۰/۸۰	۱۱	۱۴	۱۲	۹	۰/۰۱	۷	۸	۱۲	۰/۲۳	۳	۱۲	۱۵	۱۳	۰/۱۰	۰/۹۵
کسب موفقیت پیروزی	۱۴	۱۵	۱۵	۳/۵	۰/۱۹	۱۰	۱۵	۱۳	۱۹	۰/۰۰۱	۱۲	۸	۱۴	۰/۹۱	۰/۱۹	۱۴	۱۵	۱۴	۱/۵	۰/۴۷

*درسطح $(P \leq ۰/۰۵)$ معنی داراست.

مقایسه‌ها بر اساس مجموع رتبه هر نیاز انجام گرفته است و اولویت‌های عددی مشابه ممکن است معنی‌دار باشد یا نباشد.

بحث و نتیجه‌گیری

کسب اطلاعات از نیازهای دانش‌آموزان مبنای روان‌شناختی برنامه درسی است و بدون آن نمی‌توان محتوای درسی را پیشنهاد کرد (اورلیچ، ۲۰۰۲). البته در این فرآیند از نظرات سایر ذی‌نفعان مانند والدین و معلمان نیز استفاده می‌شود. بر همین اساس، هدف اصلی تحقیق حاضر این بود که این گروه‌ها چه نیازهایی را برای درس

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-10-30]

تربیت بدنی دانش‌آموزان دختر در نظر می‌گیرند که می‌تواند مبنایی برای تدوین محتوا و فعالیت‌های آموزشی این درس باشد. به طور کلی، در این تحقیق مشخص شد که در دوره ابتدایی و راهنمایی، ۱- نیاز به آموزش حرکات و وضعیت بدنی هنجار و سپس ۲- انواع بازی‌های حرکتی و مهارت‌های ساده ورزشی از نظر کل آزمودنی‌ها بر تمرینات آمادگی جسمانی اولویت دارد. در صورتی که برای دانش‌آموزان دوره متوسطه نیاز به تمرینات آمادگی جسمانی در اولویت دوم قرار می‌گیرد (جدول ۱).

از نظر نیاز به انواع مهارت‌های ورزشی، دیدگاه کل آزمودنی‌ها بر این است که در دوره ابتدایی و راهنمایی نیاز به ۱- آموزش مهارت‌های بنیادی و ۲- ورزش‌های پایه در اولویت قرار دارند، ولی در دوره ابتدایی آموزش ورزش‌های انفرادی برخلاف دوره راهنمایی بر آموزش ورزش‌های گروهی اولویت دارد. در دوره دبیرستان ۱- آموزش ورزش‌های پایه و ۲- آموزش ورزش‌های گروهی بر آموزش ورزش‌های انفرادی و آموزش مهارت‌های بنیادی مقدم است (جدول ۲).

در اولویت نیاز به آموزش آگاهی‌ها و شناخت حرکتی - ورزشی، و همچنین برآوردن نیازهای اجتماعی – عاطفی از دیدگاه کل آزمودنی‌ها تفاوت زیادی میان دوره‌های تحصیلی مشاهده نمی‌شود، به طوری که نیاز به آموزش مبانی و اصول زیستی، ایمنی و بهداشت ورزشی بر آموزش مبانی و اصول روان‌شناختی و سپس آموزش مبانی و اصول جامعه‌شناختی علوم ورزشی در اولویت قرار دارد. همین وضعیت در برآوردن نیازهای اجتماعی – عاطفی مشاهده می‌شود. همه آزمودنی‌ها در برآوردن نیاز به ۱- برخورداری از وضعیت ظاهری مناسب، ۲- تفریح و لذت، و ۳- ابراز خود یا ابراز وجود و خودبیانی توافق نظر داشتند (جدول ۳ و ٤).

در کشورهای گوناگون به اولویت چنین نیازهایی و به‌ویژه نیازهای مهارتی – ورزشی دانش‌آموزان با توجه به محتوا و استانداردهای موجود در درس تربیت بدنی توجه شده است و کمتر نیازهای شناختی، عاطفی – اجتماعی و جسمانی – حرکتی را اولویت‌بندی کرده‌اند. البته مشخص نیست این نیازها برپایه نظرات کدام گروه‌ها تعیین و تشخیص داده شده یا در چه فرآیندی بررسی شده است. یافته‌های این تحقیق با محتوای آموزشی درس تربیت بدنی اکثر کشورهای مورد بررسی مطابقت دارند؛ هرچند اولویت نیازهای درسی در تحقیقات و کشورهای متفاوت یکسان نیست (رمضانی‌نژاد و نیازی، ۱۳۸۹؛ احسانی، ۱۳۸۳؛ اسماعیلی، ۱۳۸۳). مقایسه اولویت نیازهای جسمانی- حرکتی نشان می‌دهد که از دیدگاه هر چهار گروه، ابتدا باید نیازهای اولیه دانش‌آموزان در زمینه وضعیت بدنی (آگاهی بدنی و حرکتی) برآورده شود و حتی می‌توان برنامه و طرح درس تربیت بدنی را به‌گونه‌ای تنظیم کرد که سایر حرکات تمرینی و انواع بازی‌های ورزشی (اولویت بعدی) سبب حفظ و ارتقای وضعیت بدنی شود، به‌ویژه اینکه دانش‌آموزان دختر با توجه به ساختار آناتومیک بدن، شیوع کم‌تحرکی، تغییرات بلوغ و تجارب خاص دوره بعدی زندگی، به حفظ وضعیت بدنی هنجار و طبیعی نیاز بیشتری دارند.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-10-30]

اگرچه نیاز به انواع تمرینات آمادگی جسمانی برای دوره ابتدایی در اولویت آخر قرار گرفته، که تاحدی نیز طبیعی است، اولویت بالای این تمرینات در دوره‌های تحصیلی بعدی از دیدگاه متخصصان و معلمان نشان می‌دهد که باید امکانات مناسب در مدرسه، منزل و جامعه برای توسعه تندرستی دانش‌آموزان دختر فراهم شود. چون دختران در این دوره با افت عملکرد و تغییرات نامطلوب وزنی و ساختار بدنی مواجه هستند (گیبسون، ۲۰۰۸). به نظر می‌رسد دانش‌آموزان و والدین به دلیل دشواری این نوع تمرینات یا ناآگاهی و عدم توجیه لازم، اولویت بالایی برای این نیاز قائل نشده‌اند. تپ و همکاران (۱۹۹۰) بر تندرستی، انعطاف‌پذیری و کنترل وزن دختران، تانهین (۱۹۹٤) بر آمادگی بدنی، گوارترمن و همکاران (۱۹۹٦) بر آمادگی جسمانی و بار و همکاران (۲۰۰۸) نیز به دلیل بلوغ و چاقی، بر تمرینات آمادگی جسمانی و حفظ تندرستی و تناسب بدنی تأکید کرده‌اند که به اولویت آزمودنی‌های این تحقیق برای تمرینات آمادگی جسمانی دانش‌آموزان دختر دبیرستانی بسیار نزدیک است.

متخصصان و معلمان در زمینه اولویت دادن به حرکات و مهارت‌های ساده، بازی‌ها و تمرینات آمادگی جسمانی برای سه دوره تحصیلی دیدگاهی کاملاً یکسان دارند، به طوری که اولویت این نیازها در دوره ابتدایی به همین ترتیب است و در دوره راهنمایی و متوسطه، تمرینات آمادگی جسمانی در اولویت دوم قرار می‌گیرند. علاوه بر این، در هر سه دوره بیشترین توافق نظر میان گروه‌ها در زمینهٔ اولویت‌دادن به حرکات و مهارت‌های ساده است. بنابراین، در هر سه دوره استفاده از تمرینات و حرکات کششی، نرمش‌های سبک و ساده، تمرینات مربوط به حفظ وضعیت بدنی و حرکات خلاق و ابتکاری ضروری است. جالب این است که چنین حرکات و تمریناتی را می‌توان در برنامه ورزش صبحگاهی مدارس و در شروع کلاس‌های تربیت بدنی گنجاند. همچنین افزایش اهمیت تمرینات مربوط به عوامل آمادگی جسمانی در دوره متوسطه، با وجود محدودیت‌هایی که در مدارس وجود دارد، اهمیت و حساسیت حفظ آمادگی جسمانی را برای دانش‌آموزان راهنمایی و متوسطه آشکار می‌سازد. البته معلمان و دانش‌آموزان بیشتر از دو گروه دیگر توانسته‌اند میان نیازهای جسمانی سه دوره تحصیلی تفاوت قائل شوند و این موضوع شاید به شناخت یا ارتباط و نزدیکی بیشتر آنان به آموزش تربیت بدنی مربوط باشد.

نیازهای مهارتی- ورزشی کاملاً قابل تفکیک و تشخیص هستند و به همین دلیل تنوع بسیار زیادی در اولویت این نیازها در هر دوره و از دیدگاه آزمودنی‌ها وجود دارد. از دیدگاه آزمودنی‌ها، بیشترین تفاوت نظر در مورد نیاز به مهارت‌های بنیادی، ورزش‌های پایه، ورزش‌های انفرادی و ورزش‌های تیمی در دوره ابتدایی وجود دارد و فقط دیدگاه والدین و دانش‌آموزان در این دوره به ترتیب مذکور و کاملاً نزدیک و مشابه است. اولویت ورزش‌های تیمی به ورزش‌های انفرادی در دوره راهنمایی و متوسطه با توجه به نیازهای اجتماعی این گروه سنی جالب توجّه است. ورزش‌های گروهی در مدارس با کمترین رقابت و بیشترین تعاون و همکاری می‌توانند بسیاری از نیازهای اجتماعی و عاطفی دانش‌آموزان دختر را برآورده سازند که این امکان در سایر فعالیت‌های اجتماعی داخل و خارج مدرسه وجود ندارد. به‌ویژه اینکه در دوره متوسطه باز هم اولویت ورزش‌های تیمی افزایش می‌یابد و به

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-10-30]

رتبه دوم می‌رسد. با وجود این، دانش‌آموزان و والدین تفاوت زیادی برای اولویت این نیازها میان سه دوره تحصیلی قائل نشده‌اند، در صورتی که از نظر متخصصان و معلمان آموزش این مهارت‌ها باید به ترتیب و اولویت خاصی انجام گیرد. محققان اولویت‌های تفاوتی برای آموزش مهارت‌های ورزشی در نظر گرفته‌اند و مدارس کشورهای مختلف نیز با توجه به فرهنگ ملی و بومی خود آموزش رشته‌های ورزشی خاصی را در اولویت قرار داده‌اند (رمضانی‌نژاد و نیازی، ۱۳۸۹؛ احسانی، ۱۳۸۳؛ اسماعیلی، ۱۳۸۳). کورنا (۲۰۰۱) و کوکا و میرهن (۲۰۰٤) ورزش‌های انفرادی و زیباشناختی را برای دختران پیشنهاد می‌کنند. بیبیک و همکاران (۲۰۰۷) نیز بر آموزش ورزش‌ها بیشتر تأکید می‌کنند و حتی در بسیاری از مدارس کشورهای پیشرفته از مدل آموزش ورزش استفاده می‌شود (رمضانی‌نژاد و نیازی، ۱۳۸۹). با وجود این، ترتیب و اولویت آموزش الگوهای بنیادی و رشته‌های ورزشی پایه در این تحقیق با اصول رشد و یادگیری حرکتی یا شناخت و پرورش استعدادهای ورزشی سازگار و متناسب است.

اولویت بالای نیاز به شناخت جنبه‌های زیستی، بهداشتی و تندرستی در درس تربیت بدنی از دید هر چهار گروه و برای هر سه دوره تحصیلی بسیار طبیعی و باارزش است. از یک طرف، این موضوع با اولویت نیازهای جسمانی – حرکتی همخوانی دارد. به‌ویژه اینکه اولویت نیاز به شناخت اصول حفظ وضعیت بدنی، کاملاً متناسب و همخوان با اولویت بالای این نیاز در مجموعه نیازهای جسمانی–حرکتی است. از طرف دیگر، به نظر می‌رسد توجه به این نیازها در دختران اهمیت بیشتری دارد. بنابراین، می‌توان محتوای علمی و شناختی درس تربیت بدنی را برای دختران با این جهت‌گیری تنظیم کرد و نهایتاً اینکه آگاهی و توجیه دانش‌آموزان (دانش) باعث افزایش انگیزه آنان (نگرش مثبت)، به‌ویژه سبب التزام به تمرینات آمادگی جسمانی (رفتار یا فعالیت)، می‌شود. بیشترین تفاوت نظر در مورد رتبه نیازهای شناختی در دوره ابتدایی و راهنمایی وجود دارد. نکته قابل توجه این موضوع است که توافق نظر اکثر قریب به اتفاق گروه‌های مقایسه در مورد ترتیب اولویت این نیازها در دوره متوسطه با ارتقای اولویت هدف شناختی در دوره متوسطه با دو دوره دیگر همخوانی دارد و سازگار است. همچنین میزان توافق نظر بیشتر در مورد اولویت نیازهای شناختی و مهارتی – ورزشی نشان می‌دهد که می‌توان این نیازها را با سطوح دشواری آموزشی مناسب برای کلیه دوره‌های تحصیلی در نظر گرفت. البته احتمالاً اختلاف نظر در مورد نیازهای جسمانی – حرکتی، به تشابه این نیازها در پرسش‌نامه و تعداد رشته‌های ورزشی و تنوع علایق دانش‌آموز در نیازهای مهارتی – ورزشی مرتبط است.

بیشترین توافق نظر میان دیدگاه‌ها و دوره‌های تحصیلی در مورد میانگین رتبه نیازهای عاطفی – اجتماعی و سپس نیازهای شناختی مشاهده شده است. از پنج نیاز عاطفی – اجتماعی نیز بیشترین توافق نظر در مورد رتبه نیاز به بدنی متناسب و داشتن ظاهری شاداب و سالم اعلام شده است (ابراز و بیان خود). نکته قابل تعمق این موضوع است که کسب موفقیت و پیشرفت در ورزش در اولویت آخر قرار دارد، شاید عدم توسعه ورزش قهرمانی در

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-10-30]

مدارس یا توجه به سایر موضوع‌های آموزشی و میل رقابت و پیشرفت در سایر زمینه‌های درسی، این نیاز را کم‌رنگ کرده است. افزایش آگاهی و شناخت دانش‌آموزان (دانش) و به‌ویژه پاسخگویی به نیازهای عاطفی- اجتماعی می‌تواند ما را به مهم‌ترین هدف عاطفی یا نگرشی درس تربیت بدنی، ایجاد و توسعه نگرش مثبت به فعالیت بدنی و ورزش، نزدیک سازد.

نکته اساسی در تفسیر و کاربرد یافته‌های تحقیق این است که کارشناسان برنامه‌ریزی درسی و معلمان تربیت بدنی چگونه می‌توانند و می‌خواهند از این دیدگاه بهره بگیرند و فعالیت‌های متناسب با نیازها را تدوین کنند و در یک دوره آزمایشی بـه اجرا بگذارند. پیشنهاد محققـان این است که در هر سه دوره تحصیلی می‌توان همراه با فعالیت‌های درسی به نیازهای عاطفی – اجتماعی دانش‌آموز توجه کرد و کسب نشاط و سرگرمی از طریق آموزش مهارت‌ها را بیشتر از کسب موفقیت و پیروزی مبنای برنامه‌ریزی درس تربیت بدنی و ورزش قرار داد، زیرا ایجاد نگرش مثبت و عادت به فعالیت بدنی در داخل و خارج از کلاس در دانش‌آموزان مهم‌ترین هدف آموزشی در این درس محسوب می‌شود. در مورد نیازهای شناختی نیز معلمان باید فعالیت و عمل را با دانش تربیت بدنی ترکیب کنند و مفاهیم ساده و کاربردی ورزش، به‌ویژه وضعیت بدنی و تندرستی، را به آن‌ها آموزش دهند. ضمناً در مورد نیازهای جسمانی و مهارتی، توجه به حرکات و مهارت‌های پایه و ورزش‌های تیمی ساده ضروری است. زیرا با توجه به شرایط آموزشی مدارس، دانش‌آموزان با فراگیری این مهارت‌ها و رشته‌های ورزشی آمادگی لازم را برای رشد ورزشی پیدا می‌کنند، بنابراین معلمان می‌توانند به یاری ورزش‌های تیمی نیازهای اجتماعی و عاطفی دانش‌آموزان را بهتر برآورند.

گفتنی است که هیچ آموزشی مربوط به سایر نیازهای مورد بررسی در این تحقیق و همچنین از محتوای آموزشی درس تربیت بدنی دوره راهنمایی و متوسطه در سایر کشورها در دسترس قرار نداشت. از طرف دیگر، اجرای تحقیق نیازسنجی در سطح ملی و نتیجه‌گیری از دیدگاه گروه‌هایی که از نظر دانش، تجربه و تخصص بسیار متفاوت‌اند، با دشواری‌های بسیاری روبه‌روست که این موضوع احتمالاً بر فرآیند اجرا و نتایج تحقیق اثرگذار است. امکانات و فضاهای آموزشی – ورزشی مدارس عاملی دیگر است که امکان دارد بر نتایج تحقیق اثر گذاشته باشد. شاید معلمان نیازهای دانش‌آموزان را براساس شرایط و امکانات موجود مدارس یا دانش‌آموزان، نیازهای خود را بر اساس شرایط مطلوب و دلخواه یا محققان این نیازها را بر اساس مبانی نظری و حرفه‌ای اعلام کرده باشند. همچنین والدین نیز ممکن است در بیان نیازها تحت تأثیر علائق و تمایلات فرزندان خود قرار گرفته باشند.

به طور کلی، آگاهی از دیدگاه گروه‌های متفاوت و مقایسهٔ نظرات و ترکیب آن‌ها ضروری بود. به‌ویژه اینکه بر اساس الگوی سه‌بعدی نیازسنجی کافمن، باید از نظرات معلمان، فراگیران و صاحب‌نظران آگاهی یافت، هرچند در نتیجه‌گیری نهایی می‌توان از دیدگاه یک یا دو گروه بهره‌مند شد یا نتایج را از طریق گروهی از کارشناسان

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-10-30]

مورد بازبینی قـرار داد. البته باید میان نظرات گوناگون توافق نظر بـرقرار کرد که در تحقیق حـاضر از ترکیب رتبه‌های هر چهار گروه استفاده شد. با این حال، در میزان بهره‌گیری از دیدگاه گروه‌ها تفاوت نظر وجود دارد. بر اساس الگوهای گوناگون نیازسنجی، بهتر است که از ترکیب نظرات و دیدگاه‌ها یا گروه‌های ویژه کارشناسی استفاده شود. البته در این تحقیق دیدگاه متخصصان به دیدگاه معلمان و دیدگاه والدین به دیدگاه دانش‌آموزان نزدیک بود و این موضوع شاید اهمیت ترکیب نظرات و دیدگاه‌های هر چهار گروه را کم‌رنگ سازد. در نهایت، برای تنظیم محتوای آموزشی مبتنی بر این نیازها، می‌توان نیازهایی را که میانگین رتبه آن‌ها میان چهار گروه تفاوت معنی‌داری نشان نمی‌دهد، به‌عنوان توافق نظر میان دیدگاه‌ها پذیرفت و میانگین رتبه یا اولویت نهایی کل گروه‌ها را برای تدوین فعالیت‌های متناسب برای پاسخگویی به این نیازها در هر دوره پذیرفت. ضمناً در مورد نیازهایی که میانگین رتبه آن‌ها میان چهار گروه تفاوت معنی‌داری نشان می‌دهد، می‌توان از ترکیب میانگین رتبه برخی آزمودنی‌های نزدیک به برنامه مانند دانش‌آموزان و معلمان استفاده کرد.

منابع

۱. بازرگان، عباس (۱۳۸۰). ارزشیابي آموزشي، انتشارات سمت، چاپ اول.

۲. فتحي واجارگاه، کوروش (۱۳۸۱). نیازسنجي آموزشي (الگوها و فنون). انتشارات آییژ، تهران، چاپ اول.

3. Orlich, Tracy. W. (2002). Assessing Fundamental motor skills in the elementary school setting (Issues & solutions), Journal of Physical Education, Recreation & Dance (JOPERD), 73 (7): 26-28.

4. Stewart, Michael & Green, R. Sonia (1987). Parental attitudes toward physical Education, Physical Educators, fall, 44 (3): 344-348.

5. Holley Kara C, & Clarke mark S. (2003). The Use of Content Standards by Utah Secondary School. Physical Educators, Journal of Physical Education,Recreation and Dance, 79 (6): 45-48.

6. Bruce, W. Deacon (2001). Physical Education Curriculum Review Report. Ministry of Education, British Columbia, www.yahoo.com/Education/Curriculum

۷. سیلور، جی؛ الکساندر، ویلیام ام؛ و لوئیس، آرتور – جی (۱۳۷۲). برنامه ریزی درسی ـ برای تدریس و یادگیری بهتر. ترجمه غلامرضا خوی نژاد ، آستان قدس، چاپ اول.

۸. هلیسون، دونالد (۱۳۸۱). اهداف و راهبردها در آموزش تربیت بدنی، ترجمه محسن حلاجی ، انتشارات دفتر تحقیقات و توسعه. معاونت تربیت بدنی و تندرستی آموزش و پرورش، چاپ اول.

9. Fauee, O., Jamalis, M., Yusef, A, Zarina, M., and Omar, Dev. (2009). College students perception on physical education classes during school days, European Journal of Social Sciences, 7(4):69-76

10. Smith, Mark A, St. Pierre, Peter, (2009). Secondary students' perceptions of enjoyment in physical education: an American and English perspective, Physical Educator, 66(4):81-89.

۱۱. رضوی، محمد حسین و قاسم پور، طاهره(۱۳۸۸) بررسی دیدگاه اولیا دانش اموزان مدارس ابتدایی شهرستان ساری نسبت به وضعیت فعلی درس تربیت بدنی و ورزش، پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی دانشگاه مازندران، سال ۵، شماره ۹، صفحه ۴۱-۳۱.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-10-30]

۱۲. اسماعیلی، محمدرضا (۱۳۸۳). مطالعه تطبیقی برنامه درس تربیت بدنی دوره ابتدایی ایران با کشورهای منتخب جهان و ارائه الگو، رساله دوره دکتریمدیریت تربیت بدنی و ورزش، دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تربیت معلم تهران.

13. Lidor, R. (2000). On becoming a teacher – learner: Instructional applications of an integrated approach, Physical Educator, 7 (1): 14-22.
14. Quaterman, Jerome; Harris, coralline & chew, M Rose (1996), African American students perceptions of the values basic PE activity programs at historically black colleges and universities, Journal of Teaching in Physical Education(JTPE), 15 (2):188-204.
15. Pate ,Russell R et al(2007).Physical Activity and Neighborhood Resources in High School Girls, American Journal of Preventive Medicine,34(5):413- 419.
16. Corbin, C.B. (2002). Physical activity for everyone: what every physical educator should know about promoting lifelong physical activity. Journal of Teaching in Physical Education (JTPE), 21,128- 144.
17. Barr, Daheia -Anderson, Neumark-Sztainer, D., Kathryn, H. Schmitz.,. Ward, Dianne. S., Terry L., Conway, Charlotte. Pratt, chris. D., Baggett, Leslie. Lytle, and Russell, R. P. (2008).But I like Perfectos Associated with Enjoyment of Physical Education Class in Muddle school. Girls, Research Quarterly of Exercise and sport, 79(1):18- 27.
18. Gibbons, Ssandra.L and Humbert, loise (2008).What are middle _school girls Looking for in physical education, Canadian Journal of Education, 31, 1:167- 186.
19. A Wagner, C Klein-Platat, D Arveiler, MC Haan, JL Schlienger, C simon, (2004), Parent-child physical activity relationship in 12-year old French student do not depend on family socioeconomic status, Diabetes & Metabolism, 30(4): 359-366.
20. Baquet, G., Berthohn, S.AND Van Praagh, E. (2002). Are intensified physical education sessions able to elicit heart rate at a sufficient level to promote Arabic fitness in adolescents? Research Quality for Exercise and sport, 73,282_288.
21. Tami McCrone, Marian Morris, Matthew Walker, (2005), Pupil Choices at Key Stage 3, Literature Review, National Foundation for Educational Research (NFER). Górna K.,(2001), Przygotowania młodzieży do uczestnictwa w kulturze fizyczne (Preparation of adolescents for participation in physical education and sport), AWF, Katowice, (in Polish).
22. Górna K.,(2001), Przygotowania młodzieży do uczestnictwa w kulturze fizyczne (Preparation of adolescents for participation in physical education and sport), AWF, Katowice, (in Polish).
23. Koca C., Demirhan G., (2004), An examination of high school students′ attitudes toward physical education with regard to sex and sport participation, Perceptual and motor skills (Missoula, Mont.), June: 98 (3 Part 1).
24. Columbus School for Girls Athletics (2008).www.yahoo.com/Educatin/Physical Education.htm

۲۵. بنار، نوشین،رمضانی نژاد، رحیم و همتی نژاد، مهرعلی (۱۳۸۲). بررسی هدف دانش‌آموزان از فعالیت در کلاس‌های تربیت بدنی مدارس راهنمایی و دبیرستان رشت. نشریه حرکت،شماره ۱۱،صفحه ۱۰۷-۱۱۲.

۲۶. علم، شهرام (۱۳۸۱). بررسی عوامل موثر در افزایش کارایی درس تربیت بدنی از دیدگاه مدیران مدارس و معلمان تربیت بدنی شهر اهواز، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-10-30]

۲۷. احسانی، محمد (۱۳۸۳). برنامه درس تربیت بدنی در مدارس انگلستان، نشریه زیور ورزش، اداره کل تربیت بدنی، معاونت تربیت بدني و تندرستی، وزارت آموزش و پرورش، سال پنجم، شماره ۲۶، صفحه۳۰ .
۲۸. جوادی پور وهمکاران.(۱۳۸۵).طراحی واعتباربخشی الگوی مطلوب برنامه درسی دوره ابتدایی ایران،پژوهش در علوم ورزشی ایران،پژوهشکده تربیت بدنی،شماره ۱۲،ص ص۸۶-۷۱.
۲۹. رمضانی‌نژاد، رحیم و نیازی، محمد (۱۳۸۹). اهداف، استانداردها و محتوای درس تربیت بدنی در مدارس، انتشارات دانشگاه ازاد، چاپ اول.
۳۰. سازمان تربیت بدنی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۴). سند تفضیلی نظام جامع توسعه تربیت بدنی و ورزش کشور: توسعه ورزش پرورشی، انتشارات خاتم، چاپ اول.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-10-30]

The comparison of Physical Skill, Cognitive, and Affective Needs of Female Students in Physical Education Curriculum

Ramezani Nejad, R., (Ph.D.) Guilan University
Panahi, M., Faculty member at Islamic Azad University, Abhar branch
Miryosefi, S.J., Faculty member at Vali Asre Rafsanjan University
Niazi, S. M., Ph.D. Student, Shomal University

Abstract

The purpose of this study was ranking the psycho-motor, cognitive, and affective needs of elementary, junior-high, and high school student. For this purpose, 385 P.E. specialists, 1370 Femalephysical educators, 1509 Femalestudents, and 1385 student mothers from capital cities of 25 provinces in the country, participated in this study. Twelve physical-motor needs, 15 sport-skill needs, 13 cognitive needs, and 12 psychosocial needs were selected. Only five important needs were ranked between all the needs related to them by samples (from 1, highest priority, to 5, lowest priority). The questionnaire was made of three stages of designing instrumentation and pilot study, and with internal consistency of 0.71-0.97. The entire hypothesis was compared with Cruskall-Wallis test in level of $P \leq 0.05$. The results of this study indicated that, many of the educational needs among male and female students in elementary, junior- high and high schools were significantly different. The priority of these needs was similar between P.E. specialists and physical educators, and also between students and their parents. On the other hand there was a significant difference between the priority of psychomotor needs, in comparison to cognitive and affective needs. However, there was no significant difference between the priority of cognitive and affective needs of students in schools. Needs for teaching simple and basic skills; health; and good appearance also had high priority among elementary students. Needs for teaching fitness exercises; sports; health; and good appearance also had priority among junior-high and high school students. Considering curriculum models, a combined point of views of all groups; concord coefficient; and the most important and priority of every group of students can be used for P.E. curriculum. These models could also be refined with other models, such as Delphi technique.

Keywords: Psychomotor, Cognitive & Affective Needs, Students, P.E. Curriculum.

[Downloaded from c4i2016.khu.ac.ir on 2026-10-30]